

מסורת הש"ס

(א) לקמן עב: חולין ג.
(ב) זבחים ד: (א) סוכה ד:;
(ג) זבחים ד: (א) סוכה ד:;
(ד) זבחים ד: (א) סוכה ד:;
(ה) שבת כג: (א) (ע"ב);
(ו) וי"ע חו"מ יומא סג.
(ז) ד"ה טעמא, (ח) [שנועט
ד:].

תורה אור השלם

1. לא תזבח על חמץ דם
וזבחי ולא ילין חלב חגי
עד בקר: שמוה כג יח
2. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁכַּת
עַד אֲבִיעָה עֶשְׂרֵי יוֹם
לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ
בְּלִי קֹדֶל עֹדֶת יִשְׂרָאֵל בֵּין
הָעֲרֻבִים: שמוה יב יו

לעני רש"י

קרוק"ש. ור"ס, אנקוליס.

מוסף רש"י

פסח בשאר ימות
השנה שלמים הרי.
דנפאן לן מנחתם פסח
לה' אלהיך לזן ובקר
דמותר פסח קרב שלמים
(חולין ג:). שמעתי מינה.
מדקרי ליה זבח פסח.
פסח בשאר ימות
השנה בעי עקירה.
למעקף שם פסח מינה
וכל כמה דלא עקר פסח
הוא וכי שחט ליה שלא
בזמנו הוי פסח פסול
(שם). בדרקא. פסח
זו שאני משיב. מפי
חבורה. ואמרו לעולם לא
בעי עקירה, והאי דמשמע
דבעי עקירה בגון שהיו
בעלים. כנסת ראשון
טמא ממים ופסח ויהי
לא נדחה מחמת איבוד
אלא מחמת גזלם שדחו
מחמת טומאה לפסח שני
והאי פסח חזי לקרב בלתי
הלך בעי עקירה (שם).
שחט ישראל וקבל
הבחו. קן היה דרזן
לעשות (זבחים יד:). קראו
את ההלל. כל מה קוראה
את ההלל ג' פעמים
שחט פסחיהם מרובין והיו
טעונים כלל בשחיטתם פסח
היו מספקין לשחוט פסח
כל מה עד שקראוהו
שלא פעמים, ואע"ג דמנן
אע"פ שלא שלש מרעטין.
היו לא גמרו פעם
גלושית טלו, אבל מינה
אין מה שלא היה גומרתו
שני פעמים ומתחלת בו
פעם שלשית (סוכה ד:).
מפני שעממה מרעטין.
בשחטו כמות הראשונות
מתמלאה העורה לכל מה
ושאיר מה שלשית נמנע
ולא היה שחיטת פסחין
מארכת כדרי קראת שלא
הללו (שם).

מוסף תוספות

א. דמחייב ליה למקטרי.
חוס' שאנן. ב. דקחני
לשמו פטור הא סתמא
חייב אלא לא בעי עקירה
אלא מדיקא. ליתא
לפסח מינה. ש. ס. ג. י"א.
פירוש אין אומרים שירה
על שום אכילת מזבח כגון
זריקת דמים וניסוך הדמים.
חוס' בדרבנן לה.

קשיא מליקה אמליקה. דס"ד בארבעה עשר קאמר וקתני דעבר
אמליקה דומיא דשאר קרבנות ועוד דקא חשיב ליה כשחיטה: ה"ג
ונטעמין סיקאי לך הוי גופא דקתני רישא לא אמרו אלא פסח בלבד.
אבל אשאר קרבנות לא מחייב והדר תני אחד המולק ואחד המזה:

רבי שמעון דממני דפטור אשאר
קרבנות בארבעה עשר ומחייב עלייהו
במועד: מליקה אמליקה לא קשיא.
קמיימא דפטור בארבעה עשר קאי
דקתני בה בהדיא ונתנא עוף והוא הדין
לשאר זבחים אלא משום דלזרימה
לעכזביה צו ציוס אחר התמיד נקט
ליה ורישא דמתנימא דמיימא דקתני
נמי לא אמרו אלא פסח בלבד דבי
שמעון אמרה וארבעה עשר קאי
ואחד השוחט בו דסיפא בחולו של
מועד קאמר ואשמעין חיונה לזורק
ולמולק כשוחט דלא מימא שחיטה
דווקא: סנאי הוי. הני תרתי סתמי
תנאי הוי ואליבא דרבי שמעון מר
מקיש הקטרה לעבודת הדס והוא
וישנו בהלל אימוריו ומר לית ליה
הא היקישא דשחיטה קאמר רחמנא
וזריקה דמתריצא בהדיא מדס זבחי
אבל הקטרה לא: זבחי זבחי פרי
וימני. מרי קראי כחבי שקיל י' דחד
מנייהו ושדי אלאך וקרי ביה זבח
דהיינו פסח וקרי ביה זבח לאשאר
זבחים: ואמאי פלגיניהו רחמנא. ולא
כתב זבחי צמד קרא והכל במשמע
בין פסח בין שאר זבחים: לומר
לך צומן דאיכא זבח. דהיינו פסח
בארבעה עשר לא מחייב אשאר
זבחים: הא סתמא פטור. מלא תשחט
דאמרינן כל כמה דלא עקר שם פסח
מיניה הוא פסח ושחטו זבחי ימות
השנה ופסול שחיטה שגגה ראייה
היא: צעי עקירה. ולא אמרינן
סתמיה שלמים הוא ולשון צעיה הוא
כלומר פשטין לה מהכל או לא: מפי
חבורה. כולם הוורו דדבר זה לאוקומי
מתני' דמשמע דבעי למעקף שם פסח
מיניה בגון שהיו צעלי טמאין בארבעה
עשר דקמיה לאש פסח שני קאי
מש"ה צעי עקירה: מתני' הפסח
נשחט בשלש ימים. פסח צבור
בין שהצבור מועטין ויכולין לישחט
כולן צבת אחת מזהו ליתקן לשלש
ימות זו אחר זו: צויי וזכ וצויי
כסף. כפות גדולות לקבל בהן הדם:
שכונה כסף כו'. בגמ' מפרש טעמא:
ולא היו לצויין שוליים. רחנין מלמטה
אלא חדין תחתיהם כדי שלא יוכלו

לישב על הקרקע: שמה יניחום. כהנים על גבי קרקע עד שיקבלו דם אחר מחמת שהן מרובין וישכחום ויקרוש הדם ולא יהא ראוי לזרוק:
שחט ישראל אם יראה שהשחיטה כשירה צורים בכל הקרבנות: וקיצל כפן. הדם בצון מלאה הטלה: נוסמו לחציו. שהרי בשורה הן
עומדים עד המזבח: מקבל אם המלא. מיד הנותנו לו ומחזיר את הריקן שחזר אליו מיד כהן הזורק: וריקא אחת. בצון עצמו זורק ולא
מתנה באכזב שאין לך קרבן טעון אכזב אלא חטאת לצדה דכתיב ויקרא [ד] באכזבו: כנגד היסוד. ברוחות שבמוצא שהיה יסוד תחתיהן וזורק לזקפתו
של מוצא והוא נופל ליסוד. ולפי שאין היסוד מקיף את המוצא אלא את הצפון ואת המערב דקנתן במסכת מדות (פ"ג משנה א) לכך הוצרכו לומר
כנגד היסוד: כך מעשה הפנים ושלישים. הכל כאשר אמרנו: קראו אם ההלל לכל ימות קאי: אם גמרו שני. כשהיו מתחילין לשחוט
מתחילין לקרות ואם רבו הפסחים ומשך זמן שחיטתן עד שגמרו ועדיין רבים שוחטין חורין וקורין שניה ואם שני. ועדיין לא גמרה שחיטת פסחי
אותה הכת שילשו וכן השניה וכן השלישית ואע"פ שלא אירע מעולם ששילשו לפי שהיו שם כהנים מרובין ומהירין במלאכתן: לא הגיעו לאהבה.
אפילו פעם ראשון: אלא שהכהנים מדיחין העורה. שאמת המים מהלכת בעורה וכשהן רוצין להדיח העורה פוקקין את נקב יציאתה והמים
פושטין והולכין על גדוהים ומדיחין את כל העורה שרפה של שיש היתה כולה ואחר כך פותחין הנקב והמים יוצאים ובערב הפסח מתוך
שהדמים מרובים היו מדיחין אותה והכהנים היו מדיחין אותה בשבת שלא בראון חכמים: מדרס הפעורות. המוטל על הרפאה וטעמא
מפרש בגמרא [פסח]. אונקלוס. מסמרים שראשיהן כפופין למעלה. קרוק"ש בלע"ז: צעמויין. אלו עמודין קטנים הרבה וקרויין נססין כדאמרינן
במס' תמיד (פ"ג משנה ה) דמנן צית המטבחים היה ללפנות של מוצא ועליו שמונה עמודין וקרויין נססין וקוריות של ארז על גביהן ואונקלוס:
של ברוח היו קבועין בהן וג' סדרים שבהן מולין ומפשיטין וקבועין בעורה במקום צית המטבחים: חלקין. מחולקין. מפוללות קליפתן:

תמיד נשחט פרק חמישי פסחים סד.

הא והא רבי שמעון. נראה לר"י דההיא קמיימא א לא הוה מצי
לאוקומי כרצון משום דקתני בה אצל המולק את העוף צ"ד
אינו עובר בזה כלום אמאי נקט עוף אי לאו דלמא למידק דווקא צ"ד
אצל בחול המועד אפילו בעוף נמי מייחייב ויהיו כר' שמעון ובקונטרס

פי' לעיל טעם אחר אמאי נקט עוף:
ואיכא דע"א בקישי. חלז לזבח
ונהי דלא מקיש להקטרה
לענין הכי מקיש דלא אמרינן אפילו
אחד צסוק העולם דסגרא הוא
לאקושי להכי: מעמא שרא דשמו
הא סתמא פטור ש"מ בו. וזה גירסת
רש"י ואין נראה לר"ת דהא איכא
למידק מרישא איפכא ג' וגריס ר"ת הכי
לשמו אמאי פטור שלמים לשם פסח
קשטין ש"מ צעי עקירה פירוש דאי
לא צעי עקירה אפילו שחט לשמו כשר
דשלמים לשם פסח כשר דהא מכשיר
לעיל ר' יהושע שוחט אחרים לשמו:
קראו את ההלל. פי' לויס דמניא
בתוספתא ישראל שוחטין
את פסחיהו ולויס קוראים את ההלל
קשה לר"י דאמרינן צפי' אין נערכין
בערכין (י"א). וצ"ל מדרבנן (בכרת
לה. ושם) אין אומרים שירה אלא על
היין והכל חזין דאיכא שירה בלא
נסכים וכן היו מ' מקדשין העזרות צ"ד
תודות וצ"ד ואומר ר"י דה"פ אין
אומרים שירה בשעת הקרבת קרבן
אלא על היין דמשמע אלהים ואשנים
דרש ליה ועיקר שמה ושמה היינו
בשעת אכילה ודומיא דהכי נמי לגזרה
בשעת הקרבת קרבן קאמר דאין אומר
שירה אלא על היין אצל שלא בשעת
הקרבה היו אומרים שירה שלא על
היין כנמה דוכתי:

אמאי
דלתות העזרה יתקעו הריעו ותקעו י"הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהם
בויכי כסף ובזיכי זהב שורה שכולה כסף כסף ושורה שכולה זהב זהב לא
היו מעורבין ולא היו לבזיכין שוליים שמה יניחום ויקרש הדם וישחט ישראל
וקבל הכהן נותנו לחבירו וחבירו לחבירו ומקבל את המלא ומחזיר את
הריקן כהן הקרוב אצל המזבח וזרקו וזיקה אחת כנגד היסוד ויצתה כת
ראשונה ונכנסה כת שניה יצתה שניה נכנסה שלישיית כמעשה הראשונה
כך מעשה השניה והשלישית קראו את ההלל אם גמרו שני ואם שני שלשו
אע"פ שלא שלשו מימיהם ר' יהודה אומר מימיהם של כת שלישיית לא הגיעו
לאהבתי כי ישמע ה' מפני שעממה מועטין כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת
אלא שהכהנים מדיחים את העזרה שלא ברצון חכמים ר' יהודה אומר כוס
היה ממלא מדם התערובת ורקו וזיקה אחת על גבי המזבח ולא הודו לו חכמים
כיצד תולין ומפשיטין אונקלוס של ברזל היו קבועים בכתלים ובעמודים
שבהן תולין ומפשיטין כל מי שאין לו מקום לתלות ולהפשיט מקלות דקים
וחלקים היו שם מניח על כתפו ועל כתף חבירו ותולה ומפשיט ר"א אומר ר"ד
שחל

לישב על הקרקע: שמה יניחום. כהנים על גבי קרקע עד שיקבלו דם אחר מחמת שהן מרובין וישכחום ויקרוש הדם ולא יהא ראוי לזרוק:
שחט ישראל אם יראה שהשחיטה כשירה צורים בכל הקרבנות: וקיצל כפן. הדם בצון מלאה הטלה: נוסמו לחציו. שהרי בשורה הן
עומדים עד המזבח: מקבל אם המלא. מיד הנותנו לו ומחזיר את הריקן שחזר אליו מיד כהן הזורק: וריקא אחת. בצון עצמו זורק ולא
מתנה באכזב שאין לך קרבן טעון אכזב אלא חטאת לצדה דכתיב ויקרא [ד] באכזבו: כנגד היסוד. ברוחות שבמוצא שהיה יסוד תחתיהן וזורק לזקפתו
של מוצא והוא נופל ליסוד. ולפי שאין היסוד מקיף את המוצא אלא את הצפון ואת המערב דקנתן במסכת מדות (פ"ג משנה א) לכך הוצרכו לומר
כנגד היסוד: כך מעשה הפנים ושלישים. הכל כאשר אמרנו: קראו אם ההלל לכל ימות קאי: אם גמרו שני. כשהיו מתחילין לשחוט
מתחילין לקרות ואם רבו הפסחים ומשך זמן שחיטתן עד שגמרו ועדיין רבים שוחטין חורין וקורין שניה ואם שני. ועדיין לא גמרה שחיטת פסחי
אותה הכת שילשו וכן השניה וכן השלישית ואע"פ שלא אירע מעולם ששילשו לפי שהיו שם כהנים מרובין ומהירין במלאכתן: לא הגיעו לאהבה.
אפילו פעם ראשון: אלא שהכהנים מדיחין העורה. שאמת המים מהלכת בעורה וכשהן רוצין להדיח העורה פוקקין את נקב יציאתה והמים
פושטין והולכין על גדוהים ומדיחין את כל העורה שרפה של שיש היתה כולה ואחר כך פותחין הנקב והמים יוצאים ובערב הפסח מתוך
שהדמים מרובים היו מדיחין אותה והכהנים היו מדיחין אותה בשבת שלא בראון חכמים: מדרס הפעורות. המוטל על הרפאה וטעמא
מפרש בגמרא [פסח]. אונקלוס. מסמרים שראשיהן כפופין למעלה. קרוק"ש בלע"ז: צעמויין. אלו עמודין קטנים הרבה וקרויין נססין כדאמרינן
במס' תמיד (פ"ג משנה ה) דמנן צית המטבחים היה ללפנות של מוצא ועליו שמונה עמודין וקרויין נססין וקוריות של ארז על גביהן ואונקלוס:
של ברוח היו קבועין בהן וג' סדרים שבהן מולין ומפשיטין וקבועין בעורה במקום צית המטבחים: חלקין. מחולקין. מפוללות קליפתן:

עין משפט
נר מצוה

א נמי פ"ה מהל' פסלי
המוקדשין ה' טו:
ל' ב מיי פ"ה מהל' קיפ
הלכה ט:
א' ג שם הלכה יא:
ל' ד שם הלכה יב:
ל' ה שם הלכה יג:
מ' ו שם הלכה יד:
מ' ז שם הלכה טו:
מ' ח שם הלכה יא:
מ' ט שם הלכה טו:
מ' י שם הלכה יד:

רבינו חננאל

הא קתני המולק עובר
המקטרי את האימורין
אינו עובר. והתם קתני
המקטרי את האימורין
עובר והמולק אינו עובר
קשיין אהדי. ופרקינן
שתי הבריות לר"ש הן,
הא דפטרה אמליקה ב"ד
הכי קתני ר' שמעון במתני'
וראוי כל הזבחים ב"ד בין
לשמן ובין שלא לשמן
פטור ור' שמעון פטור
בשאר זבחים כ"ש
אמליקה, והא דמחייבת
אמליקה בחולו של מועד
בדחייה מחייב ר"ש
במשנתו [דנחמן] בשאר כל
הזבחים במתני' בין לשמן
ובין שלא לשמן [חייב]
דאמליקה כשחיטת חזיב
לה. הקטרת אימורין יש
גנא דיקשי הקטרה
לשחיטת המזבח, ויש גנא
דלא מקיש ותרווייהו
איכא דר"ש ואמרינן
מאי טעמא דר' שמעון
בב"ד מחייב השוחט את
הפסח לבדו על החמץ
ופטור הזבחים שאר זבחים
על החמץ ב"ד. ובמועד
מחייב השוחט שאר זבחים
על (הפסח) [חמץ] ופטור
השוחט הפסח לשמו.
ופשטין טעמא דר"ש
משום דמחייב תרי קראי
לא תשחט ולא תזבח,
ובתרווייהו כתיב זבחי
שמעי' מתרי זבחי דאנין
זבחי וזבחי דהוא ליה
למכתב זבחים דמשמע
זבחים טובא ופלגיניהו
וכתב זבחי זבחי. ש"מ כל
חייבא דאיכא זבח והוא
זבח חג הפסח. הבשר
ליתא זבח חג הפסח
קרינא ביה
זבחי, אזכר על חייב ולא
אשאר זבחים, אבל במועד
השוחט הפסח על החמץ
במועד לשם שלמים חייב,
דקא שעקר שם פסח
מעליו וקראו שלמים,
מכלל דבשאר ימות השנה
בעי עקירה. ופרקינן
בגמ' אימא ר' דלא בעי
עקירה ומתני' בגון שהיו
בעלי טמא ממים ונדחו
לפסח שני דסתמיה לשם
פסח קאי. מתני' הפסח
נשחט בשלש כמות שנאמר
ושחטו אותו כל קהל עדת
ישראל קהל ועדה וישראל,
הרי ג'.